

Martin Andrijašević

SPORTSKO REKREACIJSKI SADRŽAJI NA MORU

1. UVOD

Sportsko rekreacijski sadržaji neizostavan su dio suvremene turističke ponude, a njihova brojnost i kvaliteta nesumnjivo podižu interes kod potencijalnih korisnika (Bartoluci M., 2001.; 2002.). Stil života suvremenog čovjeka obiluje stresom, većinu radnog vremena provodi u statičnom i sjedećem položaju, u uvjetima nedostatka komunikacije i druženja, a okoliš u kojem živi i radi odavno je izgubio sve značajke iskonske prirode. Zdravlje zaposlena čovjeka biva sve ugroženije, a time i njegove radne i životne sposobnosti. Stresu su također izložene osobe koje nisu direktno uključene u proces rada, ali im dnevni ritam života i okolina u kojoj žive narušavaju zdravlje. Prije svega to se odnosi na djecu i mlade, opterećene brojnim školskim i studentskim obvezama. Zbog navedenih razloga, slobodno vrijeme u trajanju od nekoliko i više dana izuzetna je prilika za nadoknađivanje brojnih psihofizičkih potreba koje nedostaju u svakodnevnom životu. Suočen s velikim brojem problema, čovjek traži jednako brojna rješenja za zadovoljenje svojih potreba, koja se ne ogledaju isključivo u pasivnom promatranju prirodnih ljepota, već aktivnom sudjelovanju u dobro osmišljenim i organiziranim sportsko rekreacijskim programima, a oni su usmjereni na zadovoljenje potreba za kretanjem, posebice u čistom okolišu, druženjem, iskazivanjem stvaralačkih potencijala, učenjem i sl.

Gotovo je prirodno da se velike vodene površine koriste za provođenje najrazličitijih sportskih aktivnosti. Gliser je sredstvo čija se brzina može iskoristiti za raznolike oblike prijevoza turista, uzbuđenje koje se, kao potreba, često zadovoljava upravo brzim i novim načinom kretanja, uvjetovali su stvaranje skupine aktivnosti koja se odnedavno jako rasprostranila na Jadranskoj obali. Radi se o raznim povlačenjima na, ili iznad površine vode, kolokvijalno zvanim vodenim sportovima. Brojne su discipline ovdje prisutne i polaze od onih koje omogućavaju ugodan i opušten provod i imaju malo zajedničkog sa sportskim aktivnostima, do sasvim drugih, koje za kvalitetno provođenje zahtijevaju visok stupanj treniranosti. Tipičan izbor sportova na vodi za čije je provođenje prijeko potrebno brzo plovilo, gliser, podrazumijeva: vuču padobranom, popularni "parasailing" razne oblike skijanja, vuču na tubama, vuču na tzv. "banani" i raznim drugim rekvizitima. Užitek u svakom od sadržaja se očituje na različit način, ali svi redom pružaju uzbuđenje brzog kretanja i interakcije s prirodom. Ukratko, jedan od najboljih načina oslobađanja od stresa.

Iz opširnog izbora mogućih rekreacijskih sadržaja potrebno je izdvojiti najznačajnije i definirati njihovu vrijednost s obzirom na pozitivne učinke i sigurnost korisnika, potražnju na tržištu rekreacijskih usluga i jednostavnost izvođenja. Time se može odrediti i ekonomska isplativost njihova uvrštavanja u turističku ponudu.

Parasailing

Padobran ima kupolastu konstrukciju od lagane i čvrste umjetne tkanine, prilagođen je sigurnom primanju i nošenju jedne ili više osoba, a povezan je užem za hidraulično vitlo kojim upravlja vođaletelj čamca. Današnja tehnološka dostignuća omogućuju korisnicima "kraljevski" ugodaj i izostanak fizičkog napora pri korištenju ovog atraktivnog sadržaja. Veći padobrani imaju razmjerno veću nosivost, pa je podizanje dvije osobe, popularni "tandem", postao standard, a nije rijetkost susresti padobrane predviđene i za četiri osobe. Veći gliser također pruža pogodnosti ukrcaja većeg broja turista, a time ostvarivanje većeg broja uzastopnih letova i stvaranje ugodne atmosfere na samom plovilu. Visina leta ovisi o duljini užeta, dinamičkim sposobnostima glisera i uvjetima na moru, ali u svakom slučaju, organizatori tih aktivnosti uvijek teže napretku i potruditi će se odvesti što više osoba. Privlačna je mogućnost nošenja videokamere, ili fotoaparata. Pri povratku na plovilo, ako su vremenski uvjeti povoljni, vođaletelj će usporiti i vjerojatno korisnicima priuštiti jedno nezaboravno kupanje.

Praksa pokazuje da su mogućnosti ozljeđivanja u vožnji padobranom minimalne, a rijetki su slučajevi nezgoda rezultat nemara i neznanja koji se očituju korištenjem neispravne i dotrajale opreme, kao i nepropisnom upotrebom sigurnosne opreme. Najčešća nezgoda je pucanje užeta, koje završava mekim spuštanjem na vodu, zahvaljujući padobranu. Osim neugodne uspomene, ne bi trebalo ostaviti druge posljedice. Poznati su, međutim, slučajevi pada u uvjetima nepoštivanja zakonskih odredbi, pri čemu su turisti aterirali na kopno, ili klizili po površini vode nošeni jakim vjetrom. Neposluh turista također može dovesti do neugodnih posljedica, a najučestaliji primjer je zauzimanje nepravilnog položaja na platnenim sjedalicama, pri čemu bi let proveli u izrazito neugodnom položaju.

Vožnja padobranom je usluga koja ima perspektivu za provođenje u tijeku cijele godine, a ne samo tijekom ljeta, odnosno sezone kupanja.

Vožnja na banani

Banana je plovilo načinjeno od gume s posebno ojačanom strukturom. Razlikuju se međusobno po broju sjedećih mjesta i pripadajućih rukohvata. Putnici na njoj zauzimaju isključivo jahaći položaj u smjeru vožnje. Ovisno o trendovima potražnje i sposobnostima glisera, najčešće se koriste banane s pet do deset mjesta. Ovo je dobar

sadržaj za osobe u potrazi za dodatnim uzbuđenjem, a iziskuje i određeni fizički napor. On se najčešće svodi na bočno premještanje težišta tijela kako bi se banana zadržala u ravnotežnom položaju i spriječio pad u vodu.

Uobičajeni režim vožnje podrazumijeva namjeru vođitelja da, pored neprestanih promjena smjera, osigura uvjete za, najmanje, jedan pad u vodu tijekom vožnje. Nužno je reći da to nosi sa sobom rizike od ozljeđivanja. Najčešće se radi o bezazlenim natučenjima i ogrebotinama uzrokovanim kontaktom s nekim od suputnika. Nije, međutim, isključena mogućnost prijeloma i nezgodnih udaraca u glavu, zbog čega vođitelj mora neprestano imati na oku sve turiste i smjesta prekinuti vožnju u slučaju nečijeg pada.

Za sigurnost korisnika, ali i vođitelja, potrebno je sve radnje obavljati unutar zakonskih ograničenja. Prije je potrebno uspostaviti suradnju s korisnicima kako bi se brzina i stil vožnje prilagodili njihovim željama i mogućnostima.

Vožnja na tubama

Kao što naziv govori, tuba je gumena cijev napunjena zrakom, obavijena jakom najlonskom strukturom s ušivenim ručkama. Jedna je tuba namijenjena prijevozu isključivo jedne osobe, koja sjedi u njoj okrenuta licem u smjeru vožnje. Istodobno je moguće povlačiti do šest tuba, odnosno korisnika, uz zadovoljavanje minimalnih sigurnosnih mjera. Teoretski je moguće i više, ali nije nipošto preporučljivo.

Maksimalni osjećaj brzine i valova koji udaraju o dno potpomognuti nedostatkom kontrole pruža izuzetan osjećaj uzbuđenja, ali, iskustvo pokazuje, i veći rizik od ozljeđivanja.

Prema tipu ozljeđa, nema velike razlike u odnosu na bananu, ali dinamičke karakteristike vožnje u tubi preko valova uvjetuju mnogo češće padove, a samim time učestalije pojavljivanje natučenja i ogrebotina. Pad na površinu vode, ili još gore val, pri velikoj brzini zna biti bolan, a nisu zanemarive ni ogrebotine i crvenilo koji nastaju trljanjem gole kože o grubu najlonsku strukturu tube.

Uobičajeno trajanje pojedinog sadržaja je deset do petnaest minuta, a vođitelj uglavnom određuje minimalnu cijenu vožnje, koja ovisi o potrošnji glisera, što uglavnom znači povećanje cijene za jednog, ili dva korisnika. S druge strane, "borba za opstanak" i želja da se privuku gosti, omogućuje ostvarivanje raznih popusta, što je primamljiva i vjerojatna mogućnost, kako većim skupinama korisnika, tako i gostima izvan sezone.

Obveze i prava korisnika usluga

Korisnici su dužni pridržavati se uputa vođitelja, naročito kada su sigurnosna pravila u pitanju, što podrazumijeva osnovno znanje plivanja i korištenje sigurnosne

opreme. Naročito je zabranjeno dirati opremu i ometati voditelja u izvršavanju predviđenih radnji. Korisnik ima pravo prekinuti aktivnost u bilo kojem trenutku, ili tražiti prilagođavanje režima obavljanja aktivnosti u skladu s osobnim željama, a unutar zakonski dopuštenih normi i plaćene tarife.

Obveze i prava voditelja

Voditelj je dužan osigurati sve sigurnosna uvjete, od trenutka ukrcaja u plovilo, do trenutka iskrcaja. Osim što to podrazumijeva poštivanje propisa, odnosi se i na stvaranje ugodne atmosfere među prisutnima na brodu, odgovaranje na postavljena pitanja i time zadovoljenje njihove potrebe za informacijama, naročito ako je situacija u kojoj se nalaze za njih nova. Vremenske uvjete i ostale faktore procjenjuje isključivo voditelj i svaku mogućnost dovođenja gostiju, sebe, ili broda u opasnost obvezno uklanja prekidajući aktivnost sve do ostvarivanja pogodnih uvjeta.

Ekonomski faktori

Osnovni uvjet za pružanje usluga sportova na vodi je osigurana vodena površina za slobodno kretanje i potrebne koncesije te dozvole za obavljanje privredne aktivnosti i upravljanje plovilom.

Najveći novčani izdaci odnose se na nabavku opreme koja je izuzetno skupa, kao i obnova potrošnog materijala i servisiranje. Nedoumice stvaraju odabir veličine broda, proizvođača, pogona, te popratne tehničke podrške i ostalih izdataka koji uz sve to idu. Izbor između rabljenog i novog plovila također nije zanemariva stavka, jer se cijene rabljenog plovila spremnog za rad i novog bez ikakve opreme često uvelike razlikuju, i to u korist rabljenog. Opremu za vuču je dobro nabaviti novu, jer je vijek njezina trajanja ograničen, uslijed kontinuiranog trošenja i mogućih oštećenja. Iznimno, rabljeni padobran je dobra investicija za uhodavanje u posao, jer njegovo podizanje zahtijeva iskustvo koje se stječe brojnim pokušajima i uspostavljanjem koordinacije rada osobe za upravljačem glisera i one koja podiže padobran. Dobro je imati rezervnu opremu u slučaju oštećenja koje je nemoguće sanirati na licu mjesta. Sva užad i ostala sigurnosna oprema mora biti kompletna i besprijekorne kvalitete, a za sve korisnike usluga, bilo da sudjeluju u sadržajima, ili se samo voze, obvezno je osigurati prsluke za spašavanje odgovarajuće veličine.

Za uspješno obavljanje posla potrebna su najmanje tri radnika, jer istodobno jedna osoba treba ostati na kopnu i brinuti o opremi i ugovaranju vožnji, a druge dvije surađuju na brodu. Vučenje tuba i banane je izvedivo i s jedim radnikom na brodu, ali je neusporedivo sigurnije s dva zaposlenika, koliko ih treba biti i za podizanje padobrana.

Cijene ponuđenih sadržaja formirane su prema tržišnim standardima i omogućuju pokrivanje troškova i dostatnu zaradu.

Tablica 1. cjenik usluga, primjer

PADOBRAN	300 KN
TANDEM	400 KN
BANANA	40 KN (2 osobe – 100 kn)
TUBE	60 KN (minimalno 2 osobe)

2. ZAKLJUČAK

Rekreacijske aktivnosti koje se provode vučenjem gliserom su sve rašireniji oblik razonode za toplih ljetnih dana. Brojne su, te omogućavaju zadovoljenje najrazličitijih potreba, uz osiguran užitak u brzini, adrenalinu i prirodnom okolišu. Iskustvo pokazuje da nemaju sve osiguran uspjeh na tržištu zbog visokih kondicijskih i tehničkih zahtjeva. S druge strane, tri navedene discipline su svojom karakterističnom pojavom i jednostavnom primjenom osvojile interes brojnih pripadnika svih dobnih skupina željnih bijega iz monotonije koju pruža uobičajeno gubljenje vremena na plaži. Unatoč predrasudi da su namijenjeni mladoj populaciji, već prvi pogled na zadovoljnog korisnika, koji svojim godinama izlazi iz ustaljenog stereotipa, mamac je ostalima da se pridruže. Dokazano je da cijele obitelji nalaze zadovoljstvo unutar ove tri aktivnosti, nerijetko se vraćaju danima i troše velik dio budžeta na tu vrstu rekreacije.

Ekonomska isplativost sportova na vodi dokazana je njihovom ekspanzijom duž cijele obale Jadrana, a u posljednje vrijeme pojedini uspješni obrtnici dokazuju da se ne radi tek o sezonskom, već i polugodišnjem zanimanju s izuzetno pozitivnom perspektivom.

3. LITERATURA

1. Bartoluci, Mato (2002.). Ekonomski aspekti sporta za sve. Sport za sve. HSSR, Zagreb.
2. Bartoluci, Mato (2001.). Sportska rekreacija u turizmu. U Boris Vukonić i Nevenka Čavlek (ur.) Rječnik turizma. Zagreb: Masmedia.